

1524 (2022-2023) – Nr. 1
ingediend op 21 december 2022 (2022-2023)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie Vlaams Energie- en Klimaatplan
uitgebracht door Bruno Tobback

over de tussentijdse rapportering over de voortgang
van het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP)

Samenstelling van de Commissie Vlaams Energie- en Klimaatplan:

Voorzitter: Andries Gryffroy.

Vaste leden:

Allessia Claes, Arnout Coel, Andries Gryffroy, Rita Moors, Philippe Muyters;
Leo Pieters, Sam Van Rooy, Wim Verheyden;
Robrecht Bothuyne, Peter Van Rompuy;
Steven Coenegrachts, Willem-Frederik Schiltz;
Staf Aerts, Chris Steenwegen;
Bruno Tobback.

Plaatsvervangers:

Inez De Coninck, Annick De Ridder, Sofie Joosen, Freya Perdaens, Kris Van Dijck;
Adeline Blancquaert, Bart Claes, Carmen Ryheul;
Stijn De Roo, Koen Van den Heuvel;
Tom Ongena, Mercedes Van Volcem;
Björn Rzoska, Mieke Schauvliege;
Els Robeyns.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

I.	Toelichting	4
1.	Governance VEKP en aanpak voortgangsrapport	4
2.	Uitstoot broeikasgasemissies in Vlaanderen.....	5
3.	Evolutie broeikasgasemissies per niet-ETS sector.....	6
3.1.	Transport	6
3.2.	Gebouwen.....	6
3.3.	Niet-ETS-industrie.....	7
3.4.	Landbouw	7
3.5.	Afval	7
4.	Hernieuwbare energie	7
II.	Bespreking.....	8
1.	Vragen van de leden	8
1.1.	Chris Steenwegen	8
1.2.	Bruno Tobback	9
1.3.	Leo Pieters	9
1.4.	Staf Aerts	9
1.5.	Wim Verheyden	10
1.6.	Andries Gryffroy	10
2.	Antwoorden van de sprekers	11
3.	Bijkomende vragen van de leden	13
3.1.	Andries Gryffroy	13
3.2.	Bruno Tobback	13
3.3.	Chris Steenwegen	13
3.4.	Leo Pieters	14
3.5.	Staf Aerts	14
3.6.	Andries Gryffroy	15
4.	Antwoorden van de sprekers	15
5.	Replieken en aanvullende antwoorden	16
	Gebruikte afkortingen	17

Bijlagen: zie de [dossierpagina](#) op www.vlaamsparlement.be

Het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP) 2021-2030 vormt de basis voor het Vlaamse energie- en klimaatbeleid. In maart 2022 richtte het Vlaams Parlement een Commissie Vlaams Energie- en Klimaatplan op, die zich buigt over de door de Vlaamse Regering goedgekeurde visienota's over het energie- en klimaatbeleid en over de opvolging van het VEKP.

Op 25 november 2022 hield de commissie een hoorzitting over het voortgangsrapport 2022 van het Vlaams Energie- en Klimaatplan. Die hoorzitting vond plaats in aanwezigheid van Bart Naessens en Michiel Degraeve, beleidsmedewerkers bij het VEKA.

Het voortgangsrapport met bijlagen en de presentatie van de sprekers zijn te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

(Deze vergadering werd als hybride vergadering georganiseerd.)

I. Toelichting

1. Governance VEKP en aanpak voortgangsrapport

Het VEKP 2021-2030 werd in 2019 goedgekeurd. De doelstelling was toen om broeikasgasemissies in niet-ETS-sectoren met 35 procent te verminderen, stelt *Michiel Degraeve*. In 2021 werd die doelstelling met 5 procentpunt aangescherpt. Momenteel wordt het VEKP geactualiseerd. De aanleiding is de verplichting voor alle EU-lidstaten om tegen 30 juni 2023 een ontwerpversie van geactualiseerd NEKP aan de Europese Commissie voor te leggen. In België moeten daartoe eerst de regionale energie- en klimaatplannen een update krijgen.

Sinds de goedkeuring van het VEKP zijn er heel wat afspraken gemaakt om de governance en rolverdeling af te bakenen. In eerste instantie zijn het VEKP en de Vlaamse klimaatstrategie als transversale beleidsplannen aangeduid in 2020. Ten tweede zijn alle 344 maatregelen in het plan aan een vakminister en bepaalde entiteit binnen de Vlaamse overheid toegewezen. Ze zijn elk afzonderlijk verantwoordelijk voor de implementatie ervan. Minister Zuhair Demir en het VEKA treden op als coördinerend minister en coördinerende entiteit. Het VEKA monitort ook de vooruitgang en rapporteert erover. Ten derde zijn er afspraken gemaakt over participatie en consultatie, meer bepaald over de rol van stakeholders, experts en het brede publiek.

Specifiek wat rapportering en monitoring betreft, heeft het VEKA een structuur opgezet waarbij alle Vlaamse entiteiten waaraan maatregelen zijn toegewezen, over hun maatregelen rapporteren via de BBT. Opdat dat correct zou verlopen, kunnen die entiteiten wel rekenen op begeleiding vanuit het VEKA, met per beleidsdomein een vast aanspreekpunt. Michiel Degraeve meent dat er dankzij die structuur een vertrouwensrelatie is ontstaan en dat de rapportage vanuit de verschillende entiteiten ook kwalitatiever is geworden.

Uit alle deelrapportages ontstaat uiteindelijk het VEKP-voortgangsrapport, dat een beknopt en toegankelijk referentiedocument moet vormen over alle dimensies van het VEKP. Het voortgangsrapport is onder andere bestemd voor parlementsleden, maar ook voor geïnteresseerde burgers. Daarnaast vormt het mee de basis voor de tweejaarlijkse Europese rapportering – telkens in maart – en wordt het ter advies voorgelegd aan een VEKP-opvolgpanel. Dat advies wordt in december verwacht.

Het voortgangsrapport voor 2022 bestaat uit vier delen: algemene cijfers over broeikasgasemissies in ETS- en niet-ETS-sectoren; een sectorale analyse van

broeikasgasemissies in niet-ETS-sectoren, de belangrijkste beleidslijnen ter zake en daarbij aansluitend een stand van zaken van de 27 topmaatregelen; cijfers over energie-efficiëntie en hernieuwbare energie; een overzicht van de status van individuele maatregelen en de financiering ervan. In de bijlagen kunnen lezers wat dat laatste deel betreft, 344 fiches met een stand van zaken vinden, één fiche per maatregel in het plan, zoals gerapporteerd door de verschillende Vlaamse beleidsentiteiten.

2. Uitstoot broeikasgasemissies in Vlaanderen

In de totale broeikasgasemissies voor 2020 hadden niet-ETS-sectoren een aandeel van 39,7 megaton CO₂-equivalent, tegenover 29,2 megaton in ETS-sectoren, stelt *Bart Naessens*. De industrie is met 37 procent van de totale uitstoot de grootste uitstoter, gevolgd door transport, met 19 procent, en gebouwen, met 16 procent.

Tussen 2005 en 2020 is de totale broeikasgasemissie met 23 procent gedaald. Kijkt men daarbij enkel naar ETS-sectoren, dan is de daling 33 procent. Wat opvalt in de cijfers, is de sterke afname tussen 2019 en 2020, die deels te verklaren valt door de covidpandemie – er was minder transport en daardoor draaiden ook de raffinaderijen niet op volle kracht – en deels door een gepland onderhoud aan een hoogoven in de staalsector. Om die reden is 2019 een beter referentiejaar om de evolutie sinds 2005 te meten. Tussen 2005 en 2019 is de totale broeikasgasemissie met 15 procent gedaald.

Specifiek in niet-ETS-sectoren heeft transport met 34 procent het grootste aandeel in broeikasgasuitstoot in 2020. Gebouwen komen op de tweede plaats, de landbouw op de derde, niet-ETS-industrie op de vierde en de afvalsector op de vijfde plaats. De percentages bedragen daar respectievelijk 28, 19, 14 en 5 procent.

Ten opzichte van 2005 is de broeikasgasuitstoot in niet-ETS-sectoren in 2020 met 15 procent gedaald, maar ook hier geldt dat de coronacrisis voor een vertekening van de cijfers tussen 2019 en 2020 heeft gezorgd en 2019 dus een beter referentiejaar is om een stand van zaken te meten. De uitstootreductie tussen 2005 en 2019 bedroeg 6 procent.

Op basis van voorlopige cijfers zou de uitstootreductie tussen 2005 en 2021 10 procent bedragen. Vooral het aandeel van de niet-ETS-industrie lijkt sinds 2018 sterk te dalen. Dat is voornamelijk te wijten aan een daling van de F-gasemissies in de chemische industrie. Daartegenover staat dat de emissies in de gebouwensector in 2021 gestegen zijn ten opzichte van 2020, door de koudere wintermaanden, en dat ook de uitstoot in de transportsector in 2021 gestegen is ten opzichte van 2020, dankzij de heropleving van de economische activiteit. Hoewel het cijfer voor 2021 op dat vlak nog een stuk onder dat van 2019 ligt, blijkt uit voorlopige verkeersgegevens dat de activiteitsniveaus van het vrachtverkeer opnieuw op het niveau van 2019 liggen.

Aangezien de finale cijfers tot 2020 bekend zijn, kan de niet-ETS-eindbalans 2013-2020 gefinaliseerd worden. De Europese Commissie werkt voor de periode 2013-2020 met een lineair reductiepad met jaarlijkse uitstootplafonds en hanteert als startpunt daarvoor de gemiddelde uitstoot in de periode 2008-2010. Het eindpunt voor Vlaanderen is een uitstootreductie van 15,7 procent ten opzichte van 2005, zoals intra-Belgisch is afgesproken.

Er zijn ook vier flexibiliteitsmechanismen ingebouwd: sparen, lenen, verhandelen en internationale emissiekredieten. Via sparen kan een land overschotten overdragen naar daaropvolgende jaren. Via lenen kan een land maximum 5 procent van zijn emissieruimte van een volgend jaar eerder gebruiken. Verhandelen houdt in dat lidstaten onderling ongebruikte emissieruimte aan elkaar overdragen. Ten

slotte kan een lidstaat internationale emissiekredieten, de zogenaamde Kyoto-eenheden, inzetten, weliswaar in beperkte mate.

Door de mogelijkheid om flexibiliteitsmechanismen in te zetten, volstaat het niet om louter naar de jaarlijkse uitstootplafonds van de Europese Commissie te kijken; men moet de gecumuleerde balans bekijken. Vlaanderen heeft voor de periode 2013-2020 een gecumuleerd tekort van 1,7 megaton CO₂-equivalent, 0,5 procent van de totale emissieruimte die voor Vlaanderen was voorzien. Tussen 2013 en 2015 en in 2020 waren er jaarlijkse overschotten, tussen 2016 en 2019 jaarlijkse tekorten. De jaarlijkse tekorten tussen 2016 en 2018 werden gecompenseerd door de overschotten in eerdere jaren, via het flexibiliteitsmechanisme sparen. In 2019 was er een eerste gecumuleerd tekort, dat via intra-Belgische solidariteit – met overschotten van andere gewesten – werd gecompenseerd. Nadien heeft Vlaanderen de andere gewesten als het ware terugbetaald in de vorm van beschikbare Kyoto-eenheden, ten belope van 75 procent.

3. Evolutie broeikasgasemissies per niet-ETS sector

3.1. Transport

Volgens *Michiel Degraeve* is de uitstoot van de transportsector in de periode 2005-2019 nauwelijks gedaald: 0,3 procent. De oorzaken liggen vooral bij het goederenverkeer, waarvan de uitstoot met 5 procent is gestegen. Vooral het aantal gereden kilometers bij lichte vracht is fel toegenomen, met 29 procent. Bij zware vracht is die stijging kleiner: 12 procent. De uitstoot van personenvervoer is dan weer licht gedaald, met 4 procent, maar ook daar is een stijging van het aantal gereden kilometers waar te nemen: 9 procent.

Wat het verbruik per gereden kilometer betreft, is er bij lichte vracht een kleine verbetering merkbaar. Bij personenwagens is de energie-efficiëntie groter, maar niet zo groot als die zou kunnen zijn door het stijgend aandeel SUV's.

In de verkoopcijfers is qua brandstof een vergroening waar te nemen. Er is voor eerst een duidelijke shift van diesel naar benzine, met een sterk aandeel hybride benzinewagens. Sinds 2020 is er ook een sterke stijging van het aantal plug-inhybride- en elektrische wagens, voornamelijk bedrijfswagens. Het is afwachten of die kentering zich ook bij particulieren zal voordoen.

3.2. Gebouwen

Bij residentiële gebouwen is de broeikasgasuitstoot tussen 2005 en 2020 met 33 procent gedaald, bij tertiaire gebouwen met 15 procent. De sterke emissiedaling bij residentiële gebouwen is vooral te danken aan de shift van stookolie naar aardgas, met een kleiner aandeel warmtepompen en zonneboilers. Op dat vlak is er ook in de toekomst nog veel winst te boeken, want stookolie is nog altijd verantwoordelijk voor 40 procent van de uitstoot. Een tweede verklaring voor de sterke daling zit in de grotere energie-efficiëntie van residentiële gebouwen: het energieverbruik per huishouden is met ongeveer 30 procent gedaald.

Bij tertiaire gebouwen liggen de verklaringen voor de uitstootdaling in dezelfde lijn: er is een shift weg van stookolie en de energie-efficiëntie ligt hoger.

Zowel bij residentiële als tertiaire gebouwen worden de positieve effecten evenwel enigszins gecompenseerd door aangroei. De spreker merkt ook op dat vergelijkingen op jaarbasis bij gebouwen moeilijker zijn door de grote impact van graaddagen en de daarmee samenhangende verwarmingsbehoefte. Zo was 2020 een vrij warm jaar.

3.3. Niet-ETS-industrie

In de niet-ETS-industrie is de uitstoot tussen 2005 en 2020 gestegen, voornamelijk door een forse stijging van de F-gassen, broeikasgassen met een groot aardopwarmingsvermogen die door de uitfasering van ozon in koeltoepassingen sterk in gebruik zijn toegenomen. Sinds 2018 is er op dat vlak wel een daling ingezet conform strengere Europese en Vlaamse regelgeving ter zake. De prognose is dat die daling zich ook na 2020 voortzet.

Wat energetische emissies betreft, de tweede grote emissiebron binnen de niet-ETS-industrie, is de trendanalyse moeilijker te maken, aangezien er in 2008 en 2013 tweemaal een ETS-scopewijziging is geweest. Toch is er sinds 2013 een daling merkbaar.

3.4. Landbouw

Verwarming en landbouwtransport zijn verantwoordelijk voor ongeveer 29 procent van de uitstoot in de landbouwsector, niet-energetische processen – spijsverteringsprocessen, mestmanagement en bodememissies – voor de overige 71 procent.

Sinds 2005 is de uitstoot in de sector eerst gedaald, maar nadien weer toegenomen, om in 2020 op een stijging van 4 procent uit te komen. Dat is deels te wijten aan de stijging van de energetische emissies. Vooral de verschuiving van warmtekrachtkoppelingen in eigen beheer van ETS naar de landbouwsector heeft een impact gehad op de cijfers.

Bij niet-energetische emissies zijn vooral de spijsverteringsemissies gestegen, met 12 procent. Dat is in eerste instantie te wijten aan de sterke stijging van de melkveestapel, al is ook de uitstoot per melkkoe toegenomen. De emissie per liter melk is dan weer gedaald, wat wijst op een hogere efficiëntie.

3.5. Afval

In de afvalsector is afvalverbranding de grootste emissiebron. Ten opzichte van 2005 is het aandeel van de sector in de niet-ETS-uitstoot met 26 procent gedaald, in de eerste plaats dankzij de sterke daling van methaanuitstoot op stortplaatsen.

4. Hernieuwbare energie

Het aandeel hernieuwbare energie in de Belgische energiemix is tussen 2005 en 2021 gestegen van 5582 gigawattuur naar 25.735 gigawattuur, 9,2 procent van het bruto finaal energieverbruik. De stijging is vooral toe te schrijven aan zonne- en windenergie. Zowel in 2020 als in 2021 is er hernieuwbare energie aangekocht in het buitenland om de doelstelling te halen.

De productie van groene warmte is sinds 2005 verdubbeld, van 4509 gigawattuur naar 9794 gigawattuur in 2021. Tussen 2020 en 2021 is een sterke stijging waar te nemen, deels door een groter aandeel warmtepompen, maar ook deels door een groter aandeel houtstook.

5. Individuele maatregelen

Tot slot verwijst Michiel Degraeve naar de bijlagen bij het voortgangsrapport, de 344 fiches met een stand van zaken per VEKP-maatregel. Uit de rapportering vanuit de verschillende entiteiten blijkt dat 88 procent van de maatregelen is opgestart en 16 procent al volledig is uitgevoerd. Voor 2021 is er voor 1,199 miljard euro aan vastleggingskredieten gerapporteerd voor VEKP-maatregelen. Een bedenking

daarbij is dat niet elk VAK een-op-een aan één begrotingsartikel gekoppeld kan worden, maar vanuit het VEKA is wel telkens gevraagd om de financiële rapportering zo waarheidsgetrouw in te schatten.

II. Bespreking

1. Vragen van de leden

1.1. Chris Steenwegen

Chris Steenwegen meent dat het voorliggende rapport in vergelijking met het eerste voortgangsrapport een stuk vollediger is, vooral wat de rapportering vanuit de verschillende Vlaamse entiteiten betreft. In hoeverre wordt die rapportering echter ook kwalitatief gecontroleerd? De spreker stelt namelijk vast dat sommige overheidsinstellingen – de ene al wat meer dan de andere – de zaken vaak positiever voorstellen dan ze zijn. Hij maakt zich ook de bedenking dat men bij een stand van zaken weliswaar kan rapporteren dat men op schema zit, maar dat dat weinig zegt over de kwaliteit van de opgestelde plannen en de impact ervan.

De sprekers gaven terecht aan dat 2020 en 2021 door de covidpandemie atypische jaren waren om in een vergelijking op te nemen. Het lid verwacht dat ook de jaren 2022 en 2023, door de oorlog in Oekraïne, atypisch zullen zijn. Als het VEKA de redenering van de coronajaren doortrekt, dan zal er dus voor een periode van drie à vier jaar geen echte trendanalyse kunnen worden opgemaakt voor de sectoren die door die externe gebeurtenissen beïnvloed worden, wat toch een gemis is. In andere domeinen slaagt men er vaak wel in om de impact van dergelijke gebeurtenissen uit te lichten en op die manier alsnog valabele vergelijkingen te maken met eerdere jaren. Ziet het VEKA specifiek voor het VEKP mogelijkheden in die zin? Om na te gaan waar het beleid voor structurele verbetering zorgt en waar er bijgestuurd moet worden, is een waarheidsgetrouwe analyse namelijk cruciaal.

Chris Steenwegen verwijst naar het laatste advies van het VEKP-opvolgpanel. Een eerste belangrijke opmerking was dat het tempo voor de klimaattransitie zou moeten verdubbelen om de aangescherpte doelstellingen te halen. Het gevoel is echter dat de Vlaamse overheid dat gegeven onderschat. Daarbij aansluitend zouden aan de maatregelen doelen over de te verwachten reductie gekoppeld moeten worden, alsook een tijdspad om die te halen. Een volgende opmerking van het panel betrof mogelijke lock-ins. Bij investeringen moet men altijd de lange termijn voor ogen houden: klimaatneutraliteit in 2050. Investeringen op korte termijn mogen het uiteindelijke doel geenszins bemoeilijken. Kan het VEKA dergelijke overwegingen meenemen? Het panel wees ook op het belang van samenwerking, in de eerste plaats met het federale niveau, zodat de maatregelen die op gewestelijk niveau genomen worden, voldoende bijdragen tot de nationale doelstellingen en er complementair aan zijn. Uiteindelijk dient België een gezamenlijk plan in bij de Europese Commissie, alle deelplannen moeten dan ook bijdragen aan het geheel.

De spreker licht er vervolgens één sector uit, de landbouwsector. Binnen de landbouw is de uitstoot tussen 2005 en 2020 gestegen. In het VEKP staan echter weinig nieuwe maatregelen om die stijging tegen te gaan, louter een voortzetting van bestaande maatregelen. De meeste daarvan steunen bovendien op vrijwilligheid, wat voorspellingen ook moeilijk maakt; het hangt af van de mate waarin landbouwers erop intekenen. Wat echter het meest tegen de borst stoot, is het feit dat er wel is bepaald dat de landbouw een significante extra inspanning moet leveren, maar dat daartoe nog niets concreet is afgesproken.

De *voorzitter* merkt op dat de vragen van de Chris Steenwegen eerder gericht zijn aan de betrokken ministers. Het VEKA monitort de voortgang van de maatregelen,

de inhoud ervan valt onder de verantwoordelijkheid van de betrokken ministers en beleidsdomeinen, waaraan de maatregelen worden toegewezen.

Chris Steenwegen beaamt dat, maar voegt eraan toe dat daaruit een nood aan een kwaliteitscheck blijkt. Wat experts nodig achten en wat in het rapport staat, daar zit een grote afstand tussen. Hoe zal Vlaanderen die afstand overbruggen? Dat is een cruciale vraag.

1.2. Bruno Tobbac

De opmerkingen van *Bruno Tobbac* liggen in lijn met die van de *Chris Steenwegen*, in die zin dat de voortgangsrapportage wel inzicht biedt in de monitoring, maar niet in de verklaring achter de cijfers. De spreker stelt vooral vast dat er sinds 2015, alle maatregelen ten spijt, weinig positieve impact is. Alleen de covidpandemie heeft in 2020 voor een knik gezorgd, maar het kan toch niet de ambitie zijn dat de klimaatdoelstellingen slechts gehaald kunnen worden als de economie stilvalt? Er moet een omschakeling komen, maar uit de cijfers blijkt duidelijk dat die er niet komt. De vraag is: waarom lukt het niet?

De cijfers over transport illustreren het probleem. Bij De Lijn zullen er op termijn alleen nog hybridebussen rijden, zij het op veel te lange termijn, maar hoever staat het met de modal shift van individueel personenvervoer naar geëlektrificeerd busvervoer? Dat fundamentele punt komt niet aan bod in het voortgangsrapport. Wat ook niet in het rapport voorkomt, is in welke mate de EBO's erin slagen om industriële groei los te koppelen van de vraag naar energie. Een klaar zicht op enige shift is er gewoonweg niet in het rapport.

Wat landbouw betreft: wat verstaat het VEKA onder emissies uit mestmanagement?

Als het over methaan gaat, is er het convenant 'enterische emissies' en heeft de minister de doelstelling gelanceerd om de methaanuitstoot met 30 procent te verminderen, maar in het rapport wordt daar niet naar verwezen. Moet de lezer daaruit afleiden dat die instrumenten niet werken? Behoort het tot de taakstelling van de opstellers van het voortgangsrapport om ook na te gaan waarom zulke instrumenten niet werken? Dat zou het voortgangsrapport in elk geval een stuk nuttiger maken.

Tot slot: hebben de opstellers al enige indicatie dat het volgende voortgangsrapport wel een kentering zou kunnen aantonen, los van externe factoren?

1.3. Leo Pieters

Leo Pieters komt terug op de 344 maatregelen, waarvan 88 procent in gang gezet zou zijn, en 16 procent zelfs al afgerond. Het voortgangsrapport biedt echter geen inzicht in de verwachte resultaten van al die maatregelen, noch op de termijn.

Daarnaast gaven de sprekers aan dat bepaalde evoluties tenietgedaan of gecompenseerd worden door een toename van de bevolking en dus ook door een toename van de productie, de bedrijvigheid, de vraag naar woningen en zo verder. In welke mate kunnen toekomstige rapporten daar ook rekening mee houden, zodat alle evoluties tegen elkaar afgewogen kunnen worden?

1.4. Staf Aerts

Staf Aerts ziet net als zijn collega's dat veel maatregelen 'op schema' zitten, maar dat dat zich niet reflecteert in veel vooruitgang met het oog op de doelstellingen voor 2030. Ook is in de fiches niet duidelijk op basis waarvan men zegt dat een

bepaalde maatregel op schema zit. Zit elke maatregel waarvoor iets is uitgevoerd, hoe veel of hoe weinig ook, automatisch op schema? Want dat lijkt wel zo te zijn. De doelstellingen die de entiteiten zich opleggen per jaar, komen in elk geval niet naar voren in het rapport. Is het mogelijk om dat gegeven er telkens aan toe te voegen?

Voor huishoudens viel op dat de uitstoot in 2021 een stuk hoger lag dan in 2020. De verklaring daarvoor zou de strengere winter zijn. De cijfers voor 2021 waren echter niet alleen hoger dan in 2020, maar dan alle voorgaande jaren, tot op het niveau van het begin van de referentieperiode. Staf Aerts kan zich niet herinneren dat de winter van 2021 dusdanig streng was. Is er nog een andere mogelijke verklaring voor die hoge cijfers?

Vlaanderen zou volgens de opstellers de andere gewesten gecompenseerd hebben met Kyoto-eenheden naar aanleiding van intra-Belgische solidariteit. Staat daar ook een geldelijke prijs tegenover, of kwam die compensatie volledig uit een buffer?

Ten slotte ging het in het rapport ook over bio-energie in het kader van huishoudens. Gaat dat dan concreet over hout of pellets?

1.5. Wim Verheyden

Wim Verheyden vindt in het rapport een duidelijke evolutie terug van de broeikasgasemissies. Wat hem bijbleef, is dat de totale uitstoot met 15 procent gedaald is. Dat kan misschien onvoldoende zijn, maar dat is wel een duidelijke evolutie.

Wat transport betreft, valt op dat het personenvervoer slechts beperkt is gestegen, terwijl men vaak de indruk heeft dat het sterk stijgt. De verkoop van elektrische wagens stijgt bovendien, al wil Wim Verheyden nog meegeven dat een elektrische wagen voor de meeste gezinnen nog geen betaalbare optie is. Waar wel nog winst te boeken valt, is lichte vracht, enerzijds door die wat terug te dringen, anderzijds ook via elektrificatie.

Het viel ook op dat bij de F-gassen warmtepompen als een van de emissiebronnen vermeld werden. De Vlaamse overheid drijft mensen richting warmtepompen, terwijl warmtepompen voor uitstoot van F-gassen zorgen. Zijn er andere mogelijkheden om af te raken van fossiele brandstoffen, zonder een verschuiving naar F-gassen te genereren?

Landbouwers willen volgens Wim Verheyden nieuwe maatregelen nemen, maar krijgen daar niet altijd de mogelijkheid toe van de overheid. Misschien moet de regelgeving meer ruimte laten voor nieuwe, innovatieve technieken om de uitstoot binnen de landbouw naar beneden te halen. Botweg de veestapel verminderen lijkt de spreker een minder goed idee, omdat de leefbaarheid van landbouwbedrijven en voedselzekerheid ook gegarandeerd moeten blijven. Men mag trouwens niet vergeten dat de Vlaamse zuivelindustrie wereldwijd al de laagste 'carbon footprint' heeft. Een beetje realiteitszin op dat vlak is wel op zijn plaats.

Wim Verheyden merkt tot slot op dat 100 procent hernieuwbare energie een utopie is. Daarom blijft het belangrijk om volop in te zetten op kernenergie en SMR's.

1.6. Andries Gryffroy

Andries Gryffroy heeft enkele punctuele vragen bij de grafieken. De cijfers in het rapport zijn de cijfers die in maart 2023 aan de Europese Commissie gerapporteerd worden. Door de manier waarop Europa bepaalde cijfers opvraagt, is niet elk gegeven even nuttig. Europa vraagt bijvoorbeeld vooral absolute cijfers, geen rela-

tieve cijfers. Daardoor is in het rapport bijvoorbeeld niet terug te vinden hoe uitstoot of verbruik zich verhoudt tot productie of opbrengst in relatieve waarden. In die zin gaat de spreker niet helemaal akkoord met de stelling dat de covidjaren vergelijkingen moeilijk maken. Als men in relatieve termen rekent, dan filtert men dergelijke zaken eruit en kan men wel trends ontwaren.

Daarnaast mist Andries Gryffroy, zoals ook Staf Aerts eerder opmerkte, de doelstellingen die de verschillende Vlaamse entiteiten voor ogen hebben bij het rapporteren. Bijvoorbeeld: hoeveel laadpalen moeten er in totaal komen en hoever staat het? Of: hoeveel elektrische voertuigen moeten er tegen 2025, 2028, 2030 zijn en hoeveel rijden er daarvan al rond? Voor de meeste maatregelen zijn parameters en streefcijfers bepaald. Dat aspect zou zichtbaarder moeten zijn in het voortgangsrapport.

2. Antwoorden van de sprekers

Michiel Degraeve gaat eerst in op de vragen van Andries Gryffroy. Hij wijst erop dat de cijfers die aan Europa gerapporteerd worden, niet noodzakelijk dezelfde zijn als die in het rapport. In dat opzicht is er dus wel wat ruimte om andere cijfers in het voortgangsrapport op te nemen.

Wat specifieke cijfers per eenheid betreft, bijvoorbeeld per gezin of in groeisectoren, is in het rapport wel vrij veel opgenomen zodat de lezer beseft dat bepaalde cijfers elkaar opheffen of compenseren.

Zit er een kwaliteitscontrole op de gerapporteerde statussen? Het VEKA heeft eigen mensen, businesspartners, die de entiteiten bijstaan bij de rapportering, maar de eindverantwoordelijkheid ligt bij de entiteiten zelf. Er zit wel een inherente controle in de rapportering, in die zin dat de emissiecijfers kunnen aantonen in hoeverre maatregelen echt op schema zitten en effect hebben. In het plan staat per maatregel ook specifiek beschreven wat er moet gebeuren. De VEKA-businesspartners leren hun thema ook steeds beter kennen en kunnen zo gericht werken.

Als blijkt dat een maatregel niet de gewenste resultaten oplevert, kan dat in eerste instantie gemeld worden via de businesspartners. Een andere mogelijkheid is om het te bespreken met coördinerend minister Zuhair Demir. En dankzij de voortgangsrapportage hebben de parlementsleden voldoende informatie om zaken te bespreken met een vakminister. Dat is ook de reden waarom de bijlagen zo uitgebreid zijn.

Het VEKA heeft de ruimte om jaar per jaar andere accenten te leggen in het voortgangsrapport. In het voorliggende rapport ligt de focus op gevalideerde emissiecijfers voor 2020 en de afrekening voor 2013-2020. In 2023 zullen de cijfers voor 2021 beschikbaar zijn, het eerste jaar van het VEKP. Maatregelen die al even lopen, zouden tegen dan al enig effect moeten sorteren. In het voorliggende rapport is de doorvertaling naar 2030 bewust niet opgenomen, omdat er in 2023 een update komt met eventuele andere prognoses op basis van nieuwe inzichten. In volgende voortgangsrapporten komt de doorvertaling er wel.

Vragen rond mogelijke lock-ins zijn volgens de spreker veeleer van politieke aard en worden beter aan de vakministers gesteld.

Michiel Degraeve erkent het belang van samenwerking voor de integratie van de verschillende gewestelijke plannen. Ondertussen is er geregeld politiek overleg en zijn er ook structuren opgezet tussen de administraties om dat in goede banen te leiden. Er is ook voldoende tijd om de plannen goed te integreren: de gewesten zullen hun update klaar hebben tegen maart 2023, het NEKP moet pas tegen juni 2023 naar de Europese Commissie.

Wat landbouw betreft, meent de spreker dat er voldoende informatie in het voortgangsrapport is opgenomen om de bevoegde minister te bevragen.

Er waren enkele suggesties voor bijkomende parameters. Zoals gezegd, heeft het VEKA de ruimte en vrijheid om andere parameters op te nemen in volgende rapporten. In het voorliggende rapport is het aantal parameters bewust beperkt gehouden per sector, om het behapbaar te houden. De spreker staat wel open voor suggesties en hoort graag welke specifieke parameters de commissieleden in de toekomst opgenomen willen zien.

Wat de impact per maatregel betreft: in het rapport is er bewust voor gekozen om de cijfers telkens op een geaggregeerd niveau weer te geven, ook omdat het niet evident is om effecten een-op-een toe te wijzen aan een bepaalde maatregel. Fietspaden aanleggen bijvoorbeeld, kan wel leiden tot meer fietsen, maar hoeveel elke kilometer fietspad bijdraagt tot het verminderen van de CO₂-uitstoot, is niet te kwantificeren. Vaak is een algemene analyse per beleidslijn ook interessanter. De spreker merkt daarnaast op dat effecten van maatregelen altijd achterlopen op de uitvoering ervan en dat cijfers pas na enige tijd bekend zijn. Zelfs als er gewerkt wordt met voorlopige cijfers, zit er ongeveer negen maanden vertraging op de rapportering.

Bart Naessens beantwoordt de vraag van Bruno Tobback over mestmanagement. In het rapport staan verschillende termen vermeld, maar mestmanagement gaat over mestopslag op landbouwbedrijven.

Staf Aerts merkte op dat het energieverbruik van gebouwen in 2021 opvallend hoog lag. De spreker wijst erop dat de cijfers voor 2021 voorlopige inschattingen zijn, en dus nog niet definitief. Pas begin 2023 kan daar met zekerheid over gerapporteerd worden.

Een volgende vraag betrof de compensatie van andere gewesten. De compensatie is volledig gebeurd via beschikbare emissierechten en heeft dus geen andere kosten met zich meegebracht. Het Vlaamse Gewest had voor de Kyotoperiode 2008-2012 een aantal investeringen gedaan in klimaatfondsen van de Wereldbank, de Europese Investeringsbank en de Aziatische Ontwikkelingsbank. De emissierechten die Vlaanderen daarmee had verworven, zijn indertijd niet allemaal opgebruikt, waardoor er nog een buffer van 3,3 miljoen Kyoto-eenheden was. Daarvan heeft Vlaanderen een deel overgedragen aan de andere gewesten, ten belope van 75 procent van het gecumuleerde tekort in 2019.

Wat warmtepompen betreft, wordt er wel degelijk gekeken naar alternatieven voor F-gassen, zoals propaan. F-gassen worden trouwens in een apart actieplan van het VEKA behandeld.

De spreker beaamt de nood aan cijfers waar de effecten van externe factoren, zoals de covid- of energiecrisis, uitgefilterd zijn. Dat is iets waaraan gewerkt zal worden in volgende rapporten.

Wat de modal shift betreft, gebruikt het VEKA de studies van het Departement MOW. Die studies worden niet jaarlijks geüpdatet.

Wat de 'methan pledge' betreft, kent Bart Naessens niet alle details, maar de cijfers in het rapport tonen wel aan dat de methaanuitstoot met 10 procent is gedaald tussen 2005 en 2020. Als de commissieleden meer gedetailleerde info willen, dan kan die wel nagestuurd worden.

3. Bijkomende vragen van de leden

3.1. Andries Gryffroy

Andries Gryffroy wil nog iets verduidelijkt zien. Uit slide 19 van de presentatie blijkt dat het verbruik per gereden kilometer vrij gemakkelijk bepaald kan worden per type voertuig. Als het echter gaat over residentiële gebouwen, slide 22, wat kan men daaruit dan afleiden, specifiek voor stookolie en aardgas? Weten de opstellers hoeveel stookolie er in totaal is aangekocht en delen ze dat door het aantal gezinnen dat verwarmt op stookolie? Idem dito voor aardgas? Kan dat niet voor een vertekend beeld zorgen als een deel van die gezinnen bijvoorbeeld overstapt op een warmtepomp? Hoe is die grafiek opgesteld?

Bart Naessens licht toe dat het VEKA voor de opmaak van de grafieken is vertrokken vanuit de emissietabellen die ook aan de Europese Commissie worden gerapporteerd. In die tabellen staat geen elektriciteitsverbruik. Elektriciteitsverbruik van residentiële gebouwen wordt niet meegerekend voor de uitstoot van de bouwsector. Dat zit bij de elektriciteitsproductie. Dat neemt natuurlijk niet weg dat elektriciteitsverbruik toevoegen in de grafieken, nuttig zou kunnen zijn. Zeker naar de toekomst toe als warmtepompen meer ingang vinden, zou dat een meer volledig beeld geven van het verbruik binnen de sector.

Andries Gryffroy gaat daarop door, want wat gebeurt er met het elektriciteitsverbruik van elektrische wagens die thuis worden opgeladen? Dat deel van het verbruik zou eigenlijk onder transport moeten vallen. Heeft het VEKA voldoende gegevens om te bepalen welk deel van het residentiële elektriciteitsverbruik toegeschreven kan worden aan warmtepompen en/of aan elektrische wagens? In volgende rapporten zou daar minstens een aanzet toe moeten zijn.

3.2. Bruno Tobback

Bruno Tobback gaat verder op de opmerkingen van Andries Gryffroy en linkt daar ook zijn eerdere vragen aan. De cijfers in het rapport zullen correct en nuttig zijn, maar het rapport schiet wat tekort op het vlak van onderliggende evoluties, waardoor er nauwelijks beleidsconclusies uit kunnen volgen. Er is in toekomstige rapporten dus meer specifieke informatie nodig per sector, per deelsector zelfs. Op die manier kunnen er betere, meer geïnformeerde en vooral gerichte beleidskeuzes gemaakt worden. De spreker denkt aan het marktaandeel van De Lijn en het individueel personenvervoer in het aantal gereden kilometers, de evolutie van de vergroening in de industrie per sector, energie-efficiëntie van woningen, het totale aantal ingeschreven elektrische of hybridewagens op de Vlaamse wegen en de euronorm van hybridewagens.

3.3. Chris Steenwegen

Chris Steenwegen zag in de grafieken dat de grootste winst in het begin van de referentieperiode geboekt werd en dat er het laatste decennium weinig veranderd is. Dat plaatst de gerapporteerde daling in een ander licht. Bij gebouwen bijvoorbeeld zit de totale afname tussen 2005 en 2014. Hoe komt dat?

Andries Gryffroy antwoordt op die laatste vraag: dat is de periode waarin veel gezinnen zijn overgeschakeld naar warmtepompen, waardoor dat deel van het verbruik van sector verhuist, van niet-ETS naar ETS.

Chris Steenwegen sluit zich verder aan bij het pleidooi van Andries Gryffroy om zaken per eenheid te rapporteren, maar dat betekent niet dat geaggregeerde cijfers geen nut hebben. De uitstoot moet niet alleen per eenheid naar beneden, maar ook in zijn totaliteit. De uitstoot per eenheid gaat in de meeste gevallen naar

beneden, maar dat effect wordt vaak tegengegaan of zelfs helemaal tenietgedaan door een stijging van het volume, het aantal eenheden.

Wat de specifieke rol van het VEKA en het VEKP-opvolgpanel betreft, maakt de spreker de analogie met de milieurapportering. Daar waren zowel mensen van de VMM als een groot aantal wetenschappers bij betrokken. De gegevens kwamen net zoals bij het voortgangsrapport vanuit verschillende entiteiten, maar de interpretatie ervan en de manier waarop ermee werd omgegaan, werd sterk aangestuurd vanuit dat team van wetenschappers. Op die manier was er meer zicht op de achterliggende mechanismen. Dat aspect, die onafhankelijke wetenschappelijke inbreng, ontbreekt nog in het voortgangsrapport waardoor het rapport ook aan autoriteit mist.

Michiel Degraeve noemde de vraag naar lock-ins een politieke vraag, maar daar is Chris Steenwegen het niet mee eens. Lock-ins vermijden is iets wat perfect vanuit het agentschap kan worden aangekaart, met de nodige wetenschappelijke inbreng.

Wat de vertraging op de cijfers betreft: dat is een probleem. Naast de coronacrisis en de energiecrisis is er een klimaatcrisis. Elke minuut telt. Marktevoluties kunnen instant opgevolgd worden. Tijdens de coronacrisis was er dagelijks een update, waarom duurt het dan bijna twee jaar voor er definitieve cijfers zijn over uitstoot? Zeker de kernindicatoren zouden op een kortere termijn opgevolgd moeten kunnen worden zodat het beleid kort op de bal kan spelen en indien nodig snel kan bijsturen. Ziet het VEKA daar mogelijkheden toe?

Tot slot, kunnen de businesspartners de entiteiten suggesties geven over de op te nemen indicatoren of parameters? Het parlement heeft daar zeker ook een rol in te spelen, via de vakministers, maar het VEKA heeft een veel directere lijn met de Vlaamse entiteiten en moet dus zelf ook zaken kunnen aanbrengen.

3.4. Leo Pieters

Leo Pieters gaat ervan uit dat de meeste cijfers berekeningen of inschattingen zijn. De spreker rijdt zelf met een tweedehandswagen die voordien als bedrijfswagen werd gebruikt. Het verbruiksniveau lag een stuk hoger bij de vorige eigenaar. Dat toont aan dat er een verschil kan zitten tussen een berekening en de realiteit. Dergelijke beïnvloedende factoren zouden op de een of andere manier in het rapport moeten worden opgenomen.

Het lid gaat in op de vraag naar cijfers over het aantal elektrische en hybridewagens ten opzichte van het totale aantal wagens. Daarbij is ook belangrijk hoeveel kilometer er met elk type wagen gereden wordt, want het aantal wagens op zich zegt eigenlijk weinig als parameter.

3.5. Staf Aerts

Staf Aerts wijst erop dat er Kyoto-eenheden overgedragen zijn aan de andere gewesten in ruil voor een compensatie van het gecumuleerd tekort van 2019. In 2020 was er ook een gecumuleerd tekort en op basis van de voorlopige cijfers lijkt het erop dat er in 2021 opnieuw een gecumuleerd tekort zal zijn. Op die manier zullen de nog resterende Kyoto-eenheden waarschijnlijk snel opgebruikt zijn en moet het tekort op een andere manier gecompenseerd worden. Blijft er nog iets over voor 2020 en 2021? Is dat al berekend?

2020 was een coronajaar, en dat blijkt uit de gedaalde uitstoot. Hoe komt het echter dat 2021, dat ook een coronajaar was, een veel hogere uitstoot optekent?

3.6. Andries Gryffroy

Andries Gryffroy vraagt zich af wanneer er definitieve cijfers zullen zijn voor 2021.

Voorts merkt hij op dat de zaken niet nodeloos gecompliceerd gemaakt moeten worden. Wat wel moet kunnen, is om gezinnen als een eenheid te gaan beschouwen en te gaan kijken wat zij aan ETS-elektriciteit en/of andere brandstoffen gebruiken. Voor tertiaire gebouwen kan de berekening per 1000 vierkante meter gebeuren. Op die manier kunnen naast absolute cijfers ook relatieve cijfers gelegd worden. Beide zijn interessant. Is dat mogelijk? En zo niet, is het mogelijk een lijst op te stellen van welke cijfers niet of moeilijk te berekenen of op te vragen zijn?

4. Antwoorden van de sprekers

Voor de vraag van Staf Aerts over de Kyoto-eenheden verwijst *Bart Naessens* naar tabel 6 in het voortgangsrapport. Bij 2019 staat daar onder 'Gecumuleerde niet-ETS-balans' een cijfer van -2,1. Dat tekort is op Belgisch niveau volledig gecompenseerd door overschotten in de andere gewesten en Vlaanderen heeft daarop Kyoto-eenheden overgedragen aan de andere gewesten ten belope van 75 procent van het tekort. In 2020 was er een jaarlijks overschot, waardoor er geen bijkomende compensatie nodig was.

In 2021 is de nieuwe referentieperiode begonnen die loopt tot 2030. Voor die periode start elke lidstaat van nul en gelden er iets andere spelregels. Internationale emissiekredieten zullen bijvoorbeeld niet langer ingezet kunnen worden als flexibiliteitsmechanisme.

Wat 2021 betreft, zit er inderdaad nog wat zogenaamde coronavervuiling op de cijfers, vooral op het vlak van transport. De finale inventaris voor 2021 moet op 15 maart 2023 aan de Europese Commissie worden overgemaakt. Dan pas zullen de finale cijfers bekend zijn.

Er was de vraag om bepaalde cijfers sneller beschikbaar te maken. Voor bepaalde afzonderlijke energie-indicatoren gebeurt dat al, maar de volledige emissie-inventaris vraagt te veel werk, input en coördinatie om snel beschikbaar gesteld te worden. Een eerste balans wordt telkens op 31 juli volgend op het inventarisjaar aan de Europese Commissie gerapporteerd. De spreker laat in het midden of dat sneller kan.

Er waren heel wat interessante suggesties wat bijkomende parameters betreft. Die zullen intern besproken worden.

Michiel Degraeve beaamt dat en ziet er mogelijkheden in om van het voortgangsrapport een nog nuttiger document te maken. Sommige gegevens zijn er al, voor andere gegevens is er zeker mogelijkheid tot dialoog met de verschillende entiteiten die de gegevens aanleveren. Het valt in elk geval binnen het mandaat van het VEKA om te bespreken hoe de kwantitatieve analyse kan worden uitgebreid, al blijft het wel het doel om het voortgangsrapport beknopt en toegankelijk te houden. Wie daar interesse in heeft, kan ook de vele detailrapporteringen doornemen die het VEKA publiceert.

Wat het opvolgpanel betreft, neemt de spreker de suggestie van Chris Steenwegen mee. Hij benadrukt evenwel dat de data in het rapport feitelijk zijn. Het gaat inderdaad vaak om berekeningen, zoals Leo Pieters aanhaalde, maar die gebeuren volgens de best mogelijke methode. Qua grootteorde kloppen de cijfers zeker.

Kunnen cijfers nog sneller gepubliceerd worden? Qua energiecijfers heeft het VEKA geprobeerd om alles tot en met eind 2021 te publiceren. Nog sneller publiceren,

bijvoorbeeld op semestrieel niveau, lijkt moeilijk, omdat de termijn gewoon te kort is. Dankzij de voorlopige cijfers is de vertraging al teruggedrongen tot negen maanden, wat heel dicht bij vandaag is. Die vertraging is inderdaad een probleem, maar de vraag is of ze wel echt op te lossen valt.

Michiel Degraeve herhaalt tot slot dat de vele suggesties voor extra parameters of cijfers interessant zijn om te integreren in het rapport, zodat de kwantitatieve analyse kan groeien. Los daarvan meent hij dat uit het rapport in zijn huidige vorm wel al een beleidsevaluatie kan volgen.

5. Replieken en aanvullende antwoorden

Bruno Tobback ontwaart in het rapport inderdaad heel wat informatie om discussies en hypothesen te lanceren, maar de nodige indicatoren om evoluties te kunnen weergeven, ontbreken. Er is nog te veel ruimte voor interpretatie. Hij zou het ook zeer interessant vinden om te weten welke parameters de Vlaamse overheid niet meet, of toch niet jaarlijks. Welke gegevens mist het VEKA? Weet het VEKA waar de eventuele hiaten zitten? Heeft het VEKA trouwens voldoende capaciteit om dergelijke oefeningen te maken en achter de cijfers aan te gaan, om uit te breiden, om te verfijnen?

Chris Steenwegen is ervan overtuigd dat de gerapporteerde data juist zijn, maar mist de rapportage over de maatregelen. De data geven een momentopname weer, maar even belangrijk om te weten is of het doel van 2030 in zicht komt.

Wat de snelheid van publiceren betreft, zijn de opmerkingen vanuit het VEKA zeker valabel, maar het zou de moeite kunnen lonen om daar verder over na te denken. In de hardere, oudere sectoren is er al een heel uitgebreid systeem ontwikkeld om snel en adequaat te kunnen rapporteren, maar in de sectoren klimaat en leefmilieu moet een dergelijk systeem nog opgebouwd worden. Het is zeker een uitdaging, maar wel een die aangegaan moet worden.

Heeft het VEKA voldoende mensen en middelen? Het datateam binnen het VEKA is vrij goed ontwikkeld en levert met een kleine capaciteit zeer goed en fijnmazig werk. De extra parameters opnemen zal dus geen probleem zijn, toch als die data beschikbaar zijn, aldus *Michiel Degraeve*. De grootste uitdaging ligt in het capteren van data bij andere entiteiten.

De *voorzitter* rondt de bespreking af. De commissie twijfelt niet aan de kwaliteit van de aangeleverde data, maar is vooral op zoek naar extra data om er beleidsconclusies uit te trekken. Als volgende voortgangsrapporten daaraan kunnen tegemoetkomen, kan dat heel wat in beweging zetten.

Andries GRYFFROY,
voorzitter

Bruno TOBBACK,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

BBT	beleids- en begrotingstoelichting
EBO	energiebeleidsovereenkomst
ETS	emissions trading system
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
NEKP	Nationaal Energie- en Klimaatplan
SMR	small modular reactor
VAK	vastleggingskrediet
VEKA	Vlaams Energie- en Klimaatagentschap
VEKP	Vlaams Energie- en Klimaatplan
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij